

Spolupráce vlády a společenskovedních pracovníků

V roce 1999 vytvořila současná česká vláda jako svůj poradní orgán Radu pro sociálně ekonomické strategie (RASES). Tento orgán si vytvořil svůj sekretariát působící jako součást Úřadu vlády ČR. Jedním z prvních kroků RASES byla výzva adresovaná řadě společenskovedních pracovníků, mj. z oblasti sociologie, ekonomie a politické vědy, aby zpracovali studie, pojednávající o různých aspektech sociální skutečnosti a pokusili se formulovat svůj názor na výhledy společnosti pro nejbližších patnáct až dvacet let. Tyto studie byly shrnuty do interního sborníku materiálů. Sekretariát RASES se pokusil na základě získaných podkladů zpracovat první, předběžné znění ucelenější vize vývoje české společnosti na uvedené období, přičemž jeho autoři sami předem upozornili, že nejde o důkladnou vědeckou syntézu, nýbrž spíše o předběžné vyjádření do značné míry ideologické povahy.

Dalším krokem bylo zadání určitých průřezových témat celým skupinám společenskovedních pracovníků se žádostí, aby pověření pracovníci zorganizovali seminární diskuse, jež by vedly ke vzniku kolektivních výstupů (studií), použitelných pro další práci na „vizi“ vývoje společnosti, o jejíž vytvoření česká vláda po vzoru zemí Evropské unie i nadále usiluje. Na danou výzvu pozitivně reagovaly desítky společenskovedních pracovníků. Ke každému ze zadaných témat se realizovalo zpravidla několik seminárních diskusí a jejich moderátoři z nich zpracovali výstupy vztahující se k zadaným tématům. Ze sociologického hlediska byla relevantní zejména témata vztahující se k hodnotovým orientacím, sociální soudržnosti, vývoji vzdělanosti, perspektivám informační společnosti apod.

Výstupy ze seminářů byly v létě roku 2000 prodiskutovány na setkání moderátorů a přizvaných dalších badatelů o vývoji společnosti ve Zvíkovském Podhradí. V průběhu diskuse zazněla celá řada zajímavých poznatků, již se, podobně jako celého kola předchozích seminářů, zúčastnili vědci různých vědních disciplín, z různých vysokoškolských i akademických a resortních výzkumných pracovišť a

s různorodými teoreticko-metodologickými přístupy. Ukázalo se, že je možný smysluplný a přátelsky vedený věcný dialog mezi ekonomy, sociology a politickými vědci, mezi zastánci teorie modernizace a postmodernisty, mezi liberály a přívrženci možnosti racionálních státních zásahů do společenských procesů, mezi sekulárně a nábožensky orientovanými pracovníky atd. Na této konferenci bylo sděleno, že RASES se bude nadále zabývat spíše střednědobými výhledy a že práci na dlouhodobějších výhledech přejímá nové pracoviště založené při Univerzitě Karlově v Praze, jehož zástupci přislíbili využít zpracovaných podkladů a spolupráce s jejich autory v druhé etapě prací na vizi vývoje společnosti.

Pokud je mi známo, je právě vyličená aktivita české vlády od druhé poloviny šedesátých let prvním pokusem o založení soustavnější otevřené spolupráce vlády se skutečnými společenskými vědci. Je předčasné hodnotit možné vyhlídky tohoto pokusu, ale sama jeho existence je zajímavým sociologickým faktem, který stojí za zaznamenání.

Obecnou informaci o tomto pozoruhodném jevu mohu doplnit o informaci konkrétnější, týkající se problematiky vědeckého poznání vývoje sociální struktury.

Na přelomu roků 1999 a 2000 zpracovali P. Machonin, M. Tuček a L. Gatnar pro RASES studii „Vývoj sociální struktury české společnosti“, která se opírala o čerstvá data z výzkumu „Deset let společenské transformace“, vedeného M. Tučkem, a o studii P. Machonina „Teorie modernizace a česká zkušenost“. Obě tyto studie byly již mezitím vydány jednak v *Sociologických textech* Sociologického ústavu AV ČR jako společný text Machonina, Gatnara, Tučka, jednak jako studie věnovaná konfrontaci teorie modernizace a české zkušenosti, zahrnutá do širší knižní publikace [Mlčoch, Machonin a Sojka, Ekonomické a společenské změny v české společnosti po roce 1988 (alternativní pohled)].

V další etapě RASES vyzvala skupinu sociologů, aby v návaznosti na studii o vývoji sociální struktury připravili na bázi společného semináře podkladový materiál na téma „sociální soudržnost“. Autorsky se na této práci podíleli Pavel Machonin (ed.), Marie Čermáková, Lumír Gatnar, Věra Kuchařová, Martin Lux,